

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

БОНДАР ОЛЕКСАНДР ВІКТОРОВИЧ

УДК 378.048.2:658(043.3)

**ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ
МЕНЕДЖЕРІВ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Запоріжжя – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана Класичному приватному університету, м. Запоріжжя.

Науковий консультант – доктор педагогічних наук, професор
СУЩЕНКО Андрій Віталійович,
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя,
завідувач кафедри освіти
та управління навчальним закладом.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, доцент
ТКАЧ Юлія Миколаївна,
Чернігівський національний технологічний
університет, м. Чернігів,
завідувач кафедри кібербезпеки
та математичного моделювання;

кандидат педагогічних наук, доцент
ПШЕНИЧНА Олена Станіславівна,
Запорізький національний університет, м. Запоріжжя,
доцент кафедри комп'ютерних наук.

Захист відбудеться «23» травня 2019 р. о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 17.127.04 у Класичному приватному університеті за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б, ауд. 124.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Класичного приватного університету за адресою: 69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б, ауд. 114.

Автореферат розіслано «22» квітня 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. І. Облес

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сьогодні відбувається формування нового стандарту професійної діяльності менеджерів організацій, згідно з яким визріває необхідність вільної орієнтації фахівців у різноманітні можливості, які надають світу сучасні інформаційні технології. При цьому сподівання суспільства на те, що така орієнтація відбудеться стихійно, без допомоги освітніх інституцій, не завжди виправдана, що ставить на порядок денний питання про цілеспрямовану фахову освіту менеджерів в оптимальній для цієї категорії професіоналів формі. Одна з таких форм – післядипломна освіта, що дедалі більше набуває популярності серед дорослих осіб, які вже мають досвід упорядкування та координації активності інших людей, що й становить сутність професії менеджера.

Вимоги часу детермінують необхідність перегляду окремих аспектів такої підготовки, особливо в межах магістерських програм, які не встигають за швидким оновленням арсеналу та якості інформаційно-комунікаційних технологій, що можуть інтенсивно модернізувати процес управління сучасних підприємств й організацій.

Основи інформаційної культури менеджерів закладаються ще в середній школі та корегуються спонтанно й стихійно протягом усього життя, але така корекція, на думку більшості дослідників (Т. Бабенко, А. Білорус, М. Близнюк, Г. Вишинська, О. Гончарова, О. Ільків, М. Коляда, С. Малярчук, А. Столяровська, А. Фіньков, О. Шиман, А. Ясінський), набуває особливої ефективності, якщо відбувається під наглядом досвідчених педагогів, що самі є носіями високого рівня інформаційної культури.

Теоретичні та методологічні засади професійної освіти майбутніх фахівців з менеджменту розкрито в наукових працях В. Бережної, Л. Влодарської-Золи, Є. Воробійової, Н. Зінчук, В. Каричковського, О. Клочко, Т. Коваль, І. Корольової, О. Матвієнко, В. Нагаєва, В. Петренко, О. Пшеничної, О. Романовського та ін.

Учені наголошують, що запорукою відповідності менеджерів організацій вимогам часу є сформованість у них інформаційної культури, здобуття якої стримується через низку теоретичних та емпіричних суперечностей, зокрема, між:

– необхідністю врахування індивідуального рівня інформаційної культури магістрантів та недосконалим характером діагностичних ресурсів закладів вищої освіти в цьому питанні;

– вимогою до менеджерів організацій як лідерів цифрових інновацій у професійній діяльності та недостатнім темпом оновлення змісту навчання в аспекті інформаційних технологій;

– конкретним характером системи підтримки прийняття управлінських рішень, використання корпоративних інформаційних системи й автоматизації бізнес-діяльності в сучасному менеджменті та відірваністю навчальних практик магістратури від реалій виробничих і соціальних процесів.

Перспективні наукові розробки, що наближають можливість подолання зазначених суперечностей, викладено в працях відомих представників теорії та методики професійної освіти, інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, економіки й управління підприємствами тощо. Феномену інформаційної культури

присвячені публікації С. Антонова, Н. Гендіної, Н. Джинчарадзе, М. Жалдака, В. Казанцевої, С. Каракозова, В. Когана, В. Уханова, В. Харченка. Аналіз цих праць надав змогу представити цю якість як складову базисної культури особистості, яка дозволяє ефективно брати участь у всіх видах роботи з інформацією: її отриманні, накопиченні, кодуванні й переробці, а також у створенні на цій основі якісно нової інформації, її передачі та практичному використанні.

Не применшуючи значущості наукового внеску названих вище авторів, варто відзначити, що в існуючих дослідженнях не набули належного висвітлення питання формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній підготовці. Актуальність і недостатня розробленість окресленої проблематики зумовили вибір теми дисертації: *«Формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті»*.

Зв'язок теми дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дисертація є частиною науково-дослідної роботи кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету «Роль творчої особистості в історії та теорії педагогіки» (номер державної реєстрації 0114U006397), одним із виконавців якої є автор.

Тему дисертації затверджено вченою радою Класичного приватного університету (протокол № 4 від 30.11.2016).

Мета й завдання дослідження. *Мета дослідження* – наукове обґрунтування необхідних і достатніх педагогічних умов формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті.

Відповідно до цієї мети поставлено такі *завдання*:

– проаналізувати сучасний стан проблеми формування інформаційної культури в післядипломній освіті менеджерів організацій;

– уточнити зміст поняття та визначити структуру інформаційної культури менеджерів організацій;

– визначити необхідні й достатні педагогічні умови формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті;

– теоретично обґрунтувати й розробити модель формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті, що забезпечила б створення визначених умов;

– експериментально перевірити ефективність моделі формування інформаційної культури в післядипломній освіті менеджерів організацій.

Об'єкт дослідження – процес магістерської підготовки менеджерів організацій у післядипломній освіті.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування інформаційної культури менеджерів організацій.

Гіпотеза дослідження. Процес формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті буде успішним у разі впровадження авторської моделі, що передбачає створення таких педагогічних умов:

– стимулювання інтенсивності обміну досвідом формування інформаційної культури між викладачами, які забезпечують якість інформаційної складової магістерської підготовки менеджерів;

– активізація пізнавального інтересу здобувачів освіти з урахуванням особливостей індивідуальних патернів інформаційної компоненти професійної діяльності з подальшою орієнтацією змісту освіти на поновлення базових знань, умінь і навичок у галузі роботи з інформацією та її носіями;

– розширення спектру освітніх завдань і ключових компетентностей у застосуванні систем управління проектами й базами даних;

– упорядкування пізнавальної діяльності магістрів-менеджерів, спрямованої на виконання завдань самостійної та науково-дослідної роботи з використанням потенціалу інформаційного середовища ЗВО;

– культивування норм інформаційної етики в освітній і практичній управлінській діяльності в ході аудиторної та позааудиторної роботи.

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань використано такі методи дослідження:

– *теоретичні*: аналіз наукової літератури з проблематики дослідження з наступним узагальненням і систематизацією його результатів – для конкретизації сутності ключових понять дослідження, як-от: «інформаційна культура», «менеджери організацій», «післядипломна підготовка»; аналіз та інтерпретація сучасної нормативної бази професійної діяльності й післядипломної підготовки менеджерів організацій – для з'ясування сутності типових інформаційно-професійних функцій, а також параметрів підготовки до їхнього виконання на етапі післядипломної освіти; моделювання – з метою формалізації й унаочнення структури інформаційної культури менеджера, а також найбільш суттєвих елементів і зв'язків процесу формування інформаційної культури менеджерів у післядипломній освіті;

– *емпіричні*: спостереження, анкетування – для визначення компетенцій, що потребують першочергової уваги в процесі формування інформаційної культури; експертна оцінка – з метою визначення факторної ваги критеріїв сформованості інформаційної культури; тестування, педагогічний експеримент – з метою перевірки ефективності педагогічного процесу формування інформаційної культури магістрів-менеджерів;

– *статистичні*: первинної обробки даних (обчислення середнього арифметичного та стандартного відхилення; графічне подання результатів досліджень); непараметричні методи математичної статистики (критерії Манна-Уїтні і знаків) – для опрацювання й оцінювання емпіричних даних, а також перевірки ефективності моделі формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *уперше* науково обґрунтовано педагогічні умови формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті; розроблено модель, згідно з якою форми й засоби відповідного андрагогічного процесу розподілені на підготовчий (присвячений створенню та налаштуванню інформаційного середовища ЗВО, обміну досвідом використання цього середовища між викладачами, активізації пізнавальної діяльності магістрів-менеджерів), базовий (спрямований на обмін між здобувачами освіти досвідом використання інформаційних систем у професійній діяльності, поновлення їх базових знань у галузі роботи з інформацією, формування

умінь використання в професійній діяльності актуальних інформаційних систем управління проектами та базами даних), самостійно-пізнавальний (формувальними чинниками якого є активне використання інформаційного середовища ЗВО й консультації та зворотний зв'язок з викладачами за допомогою Skype у ході самостійної пізнавальної діяльності магістрів-менеджерів) і контрольний (присвячений комплексній діагностиці рівню інформаційної культури магістрів-менеджерів з використанням авторського інструментарію) етапи;

– *уточнено* теоретичні положення про сутність, зміст, структуру, системотвірні чинники інформаційної культури менеджерів організацій; критерії та показники сформованості інформаційної культури магістрів спеціальності 073 «Менеджмент»;

– *удосконалено* організаційно-методичне забезпечення підготовки менеджерів організацій завдяки реалізації потенціалу інформаційного середовища ЗВО, створеного на основі Learning Management System (системи організації навчання LMS) Moodle; педагогічно обґрунтованому використанню Skype як засобу забезпечення зворотного зв'язку зі студентами;

– *набуло подальшого розвитку* розуміння інформаційної культури як професійної якості.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що розроблено та впроваджено в підготовку менеджерів організацій:

– уточнені компоненти освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 073 (освітня програма «Менеджмент організацій»);

– оновлені навчально-методичні комплекси дисциплін «Інформаційні системи і технології в управлінні організацією» (зокрема модулі «Інформаційна культура менеджера», «Інформаційно-комунікаційні засоби професійної діяльності», «Інформаційні системи та бази даних») та «Управління проектами» (зокрема модуль «Системи управління проектами»);

– рекомендації щодо підготовки та презентації стартапів та бізнес-проектів з використанням інформаційних систем управління в ході самостійної роботи магістрів.

Матеріали дослідження можуть бути використані в навчально-виховному процесі вищих навчальних закладів, в яких здійснюється підготовка магістрів для управлінських спеціальностей з метою створення методичних рекомендацій і тестових завдань, у процесі моніторингу рівня знань студентів, а також у системі підвищення кваліфікації менеджерів.

Авторські практичні здобутки використовують у процесі підготовки менеджерів організацій у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького (довідка №01-28/903 від 25.04.2018), Класичному приватному університеті (довідка № 1202 від 22.10.2018), Запорізькому національному університеті (довідка № 01.01-13/37 від 19.12.2018), Дніпропетровському університеті імені Альфреда Нобеля (довідка № 1569 від 05.02.2019).

Апробація результатів дисертації. Матеріали дослідження обговорювалися на науково-практичних конференціях, зокрема:

– *міжнародних*: «Наука і вища освіта» (м. Запоріжжя, 2010, 2011, 2018 рр.); «Оновлення соціально-психологічної та педагогічної науки на етапі націєтворення» (м. Запоріжжя, 2012 р.); «Інновації як чинник суспільного розвитку: теорія і

практика» (м. Суми, 2012 р.); «Психологія та педагогіка: історія розвитку, сучасний стан та перспективи досліджень» (м. Одеса, 2018 р.);

– *всеукраїнських*: «Сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій у науці, освіті і економіці» (м. Луганськ, 2012 р.); «Професійна підготовка фахівців у вимірі нових освітніх реалій» (м. Івано-Франківськ, 2018 р.).

Публікації. Основні положення дослідження викладено в 16 друкованих працях, з них: 9 – статті в наукових фахових виданнях, 7 – матеріали конференцій.

Структура й обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, семи додатків. Робота містить 12 таблиць і 7 рисунків. Загальний обсяг дисертації – 230 сторінок, з них основний текст – 160 сторінок, список використаних джерел – 25 сторінок, додатки – 24 сторінки. Список використаних джерел включає 234 найменування, із них 7 – іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу й методи дослідження; розкрито його наукову новизну й практичне значення; подано дані щодо апробації та впровадження результатів; указано структуру та обсяг дисертації.

У **першому розділі** – *«Теорія й практика формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті»* – уточнено сутність понять «інформаційна культура», «менеджер організації», «післядипломна освіта»; охарактеризовано сутність і структуру інформаційної культури менеджера організації; визначено сучасний стан та перспективні шляхи формування інформаційної культури менеджерів у системі післядипломної освіти.

Аналіз сучасної наукової літератури надав змогу констатувати, що в науковому дискурсі використовують доволі багато версій терміну «інформаційна культура». Також встановлено, що термін «інформація» є одним з найбільш дискусійних і розглядався під різними кутами зору, зокрема з позицій кібернетики (Н. Вінер, А. Колмогоров, В. Котельников, К. Шеннон), менеджменту (Г. Гант, Л. Гілберт, У. Тейлор, А. Файоль), діяльнісного підходу в психології (Б. Ананьєв, Л. Виготський, П. Гальперін), педагогіки (С. Гончаренко) тощо.

На основі результатів аналізу наукових праць А. Бергсона, І. Відт, В. Давидовича, Ф. Добжанського, Ю. Жданова, Ю. Лотмана, Л. Когана, В. Кортунова, Р. Сміта, Д. Спредлі, Д. Столярова, Б. Успенського уточнено значення терміна «культура» як соціокоду, у якому накопичується, зберігається й передається ненаслідувана поведінкова інформація, необхідна для існування та розвитку суспільства. На особистісному рівні культура виявляється в оптимальному співвідношенні особистих якостей, знань і вмінь, творчих здібностей, необхідних для адекватної поведінки людини в тій чи іншій ситуації.

Традиційно у феномені загальнолюдської культури виділяють ієрархічно нижчі її складові – «культури» того чи іншого виду діяльності.

Аналіз праць Х. Мінцберга та М. Мескона, документів (посадових інструкцій, професіограм, Довідника кваліфікаційних характеристик професій робітників, нормативних документів МОН, що регламентують фахову підготовку менеджерів, надав змогу стверджувати, що менеджер організацій є професіоналом, який здійснює тактичне та стратегічне управління підприємством, установою або будь-яким закладом, змістовим ядром діяльності якого є упорядкування та корекція активності інших людей.

Показано, що якісне виконання менеджером професійних функцій безпосередньо пов'язане зі збором, аналізом, а також передачею інформації, узагальнювальним терміном для яких у дослідженні є «інформаційна діяльність». Показано, що необхідна передумова забезпечення ефективної інформаційної діяльності – високий рівень інформаційної культури фахівця.

У наукових працях, присвячених формуванню інформаційної культури в різних суб'єктів педагогічного процесу, інформаційна культура постає як:

– історично сформований, існуючий у знаковій формі сукупний досвід людства у виробленні, зберіганні й розповсюдженні інформації (А. Ашерев, А. Бабошин, Т. Богданова, Є. Булгакова, М. Вохришева, Р. Гвоздіков, С. Каракозов, В. Коган, Е. Семенюк, Л. Проніна, Л. Скворцов, В. Уханов, А. Шейкін);

– частина загальної культури особи, для якої характерні володіння й усвідомлене використання суб'єктом програм пошуку, аналізу, зберігання та передачі інформації, що були вироблені людством на конкретний історичний момент (при цьому терміни «інформаційна культура» й «інформаційна грамотність» не є тотожним за змістом, другий є вужчим) (С. Антонова, А. Бабошин, С. Бочан, Ю. Брановський, Є. Булгакова, Г. Воробйова, Н. Гендіна, Н. Джинчарадзе, Н. Зинов'єва, В. Казанцева, С. Каракозов, А. Квитко, Г. Павленко, Л. Рябченко);

– професійна якість, для якої характерні володіння й усвідомлене використання фахівцем програм пошуку, аналізу, зберігання й передачі інформації, що були вироблені людством на конкретний історичний момент, при виконанні професійних функцій (Є. Булгакова, І. Геллер, Н. Гендіна, В. Казанцева, М. Моїсєєва, Г. Паршукова, Є. Полат, Л. Проніна, А. Токтан'язова, Г. Харченко).

За формою виявлення інформаційна культура менеджера не відрізняється від інформаційної культури представників інших професій, але змістовно вона має власні характерні особливості, зумовлені специфікою професійної діяльності у сфері управління.

Ґрунтуючись на дефініціях інформаційної культури, а також описі її структури в наукових працях, у яких висвітлено зміст, структуру інформаційної культури та основи її формування у фахівців управлінських, а також економічних спеціальностей (О. Булгакова, Г. Гаджиев, Л. Гайдаренко, О. Гончарова, М. Груздева, Т. Коваль, М. Коляда, Н. Коноваленко, С. Кустовський, Є. Могилевська, Г. Нагорнова, О. Оршанський, О. Пшенична, Л. Рябченко, Л. Савчук), встановлено, що до складу інформаційної культури менеджера входять когнітивний, технологічний, мотиваційно-ціннісний та етично-правовий компоненти.

Враховуючи зазначене вище, інформаційну культуру менеджера визначено як професійну якість, що характеризується компетенціями в когнітивному, технологічному,

ціннісно-мотиваційному й етично-правовому аспектах фахової діяльності та забезпечує ефективність отримання, обробки, зберігання й передачі відомостей при виконанні управлінських функцій.

Доведено, що загальний стан інформаційної культури здобувачів післядипломної освіти за спеціальністю 073 «Менеджмент» не може бути визнаний задовільним. Так, виявлено, що в значній кількості магістрів-менеджерів майже відсутні вміння аналізу та синтезу інформації, її критичної оцінки; немає мотивації до оволодіння сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, знань про програмні засоби, розроблені безпосередньо для здійснення управлінської діяльності, і розуміння правил, що регулюють циркуляцію інформації у суспільстві, а також інформаційної етики.

Шляхи підвищення рівня інформаційної культури в різноманітних суб'єктах навчання окреслено в наукових працях, присвячених формуванню інформаційної культури учнів загальноосвітніх навчальних закладів (О. Гончарова, С. Малярчук, А. Ясінський та ін.), проблемам формування окремих компонентів інформаційної культури майбутніх учителів (Т. Бабенко, А. Столяровська, О. Шиман), філологів (А. Фіньков), працівників прикладного й декоративного мистецтва (М. Близнюк), військових (А. Білорус, Г. Вишинська), економістів (М. Коляда), менеджерів-економістів (Т. Коваль) та аграріїв (О. Ільків).

Обґрунтовано, що перспективним напрямом вдосконалення процесу формування інформаційної культури є післядипломна освіта як спеціалізоване удосконалення наявної освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення і оновлення її професійних знань, умінь та навичок, зокрема в рамках магістерської спеціальності 073 «Менеджмент».

Показано, що під час формування в магістрів-менеджерів інформаційної культури доцільним є використання безкоштовних інформаційних продуктів, користування «хмарними» сервісами та індивідуальними мобільними пристроями для вирішення специфічних професійних завдань.

Зроблено висновок, що післядипломна освіта менеджерів більшою мірою, ніж базова вища освіта, має враховувати індивідуальні здібності й досвід осіб, які навчаються. Освітній процес при цьому має бути спрямований на вдосконалення наявних навичок, закладених на попередніх етапах навчання, адаптацію їх до реальних умов професійної діяльності менеджера організацій.

Установлено, що навчальні програми та плани підготовки здобувачів освіти на другому (магістерському) рівні за спеціальністю 073 «Менеджмент» мають значний резерв для формування інформаційної культури.

У **другому розділі** – *«Обґрунтування педагогічних умов і розроблення моделі формування інформаційної культури магістрів-менеджерів»* – обґрунтовано необхідні й достатні педагогічні умови та передумови формування інформаційної культури менеджерів у післядипломній освіті; подано модель, що інтегрує мету, методи, етапи відповідного андрагогічного процесу.

Передумовою ефективного формування інформаційної культури менеджерів у післядипломній освіті визначено створення колективного інформаційного середовища, що передбачає: побудову й адміністрування локальної мережі ЗВО з

доступом до Internet; забезпечення доступу здобувачів освіти до електронних ресурсів для здійснення самостійної та науково-дослідної роботи; застосування комунікативних мережевих технологій; перевірку й самоперевірку пізнавальних досягнень студентів у режимі віддаленого доступу. При цьому серед існуючих ринкових пропозицій навчальних оболонок виявлено домінування та інтенсивне поширення в освітньому середовищі LMS Moodle, яка на сьогодні найбільш повно задовольняє критерії технологічності та доступності.

Показано, що формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті можливо завдяки створенню наступних педагогічних умов:

- стимулювання інтенсивності обміну досвідом формування інформаційної культури між викладачами, які забезпечують якість інформаційної складової магістерської підготовки менеджерів;

- активізація пізнавального інтересу здобувачів освіти з урахуванням особливостей індивідуальних патернів інформаційної компоненти професійної діяльності з подальшою орієнтацією змісту освіти на поновлення базових знань, умінь і навичок у галузі роботи з інформацією та її носіями;

- розширення спектру освітніх завдань і ключових компетентностей у застосуванні систем управління проектами й базами даних;

- упорядкування пізнавальної діяльності магістрів-менеджерів, спрямованої на виконання завдань самостійної та науково-дослідної роботи з використанням потенціалу інформаційного середовища ЗВО;

- культивування норм інформаційної етики в освітній і практичній управлінській діяльності в ході аудиторної та позааудиторної роботи.

Авторський концептуальний задум з формування інформаційної культури магістрантів схематично подано у вигляді моделі (рис. 1), елементами якої є мета, методи, форми, засоби та результати педагогічного впливу, що презентують поетапний характер педагогічного процесу.

Перший – підготовчий етап – передбачає розробку проекту сайту, метою якого є підтримка навчальних програм ЗВО, організацію адміністрування цього сайту, розробку методичного забезпечення процесу формування інформаційної культури менеджерів організацій, а також наповнення сайту відповідним контентом.

На цьому етапі має відбуватися інтенсивний обмін досвідом формування інформаційної культури між викладачами у ході науково-методичного семінару, присвяченого питанням створення, наповнення контентом і використання інформаційного середовища ЗВО, створеного на основі LMS Moodle. Одночасно має активізуватися пізнавальний інтерес магістрів-менеджерів на основі визначення індивідуальних пріоритетів формування інформаційної культури, а також під час викладання дисципліни «Інформаційні системи і технології в управлінні організацією» через лекції-візуалізації з використанням мультимедійних програмно-апаратних комплексів, лекцій прес-конференцій, семінарів і круглих столів.

Серед важливих установок першого етапу – орієнтація змісту освіти на поновлення базових знань, умінь та навичок у галузі роботи з інформацією та її носіями в ході самостійної роботи над складанням професійно-інформаційного тезаурусу.

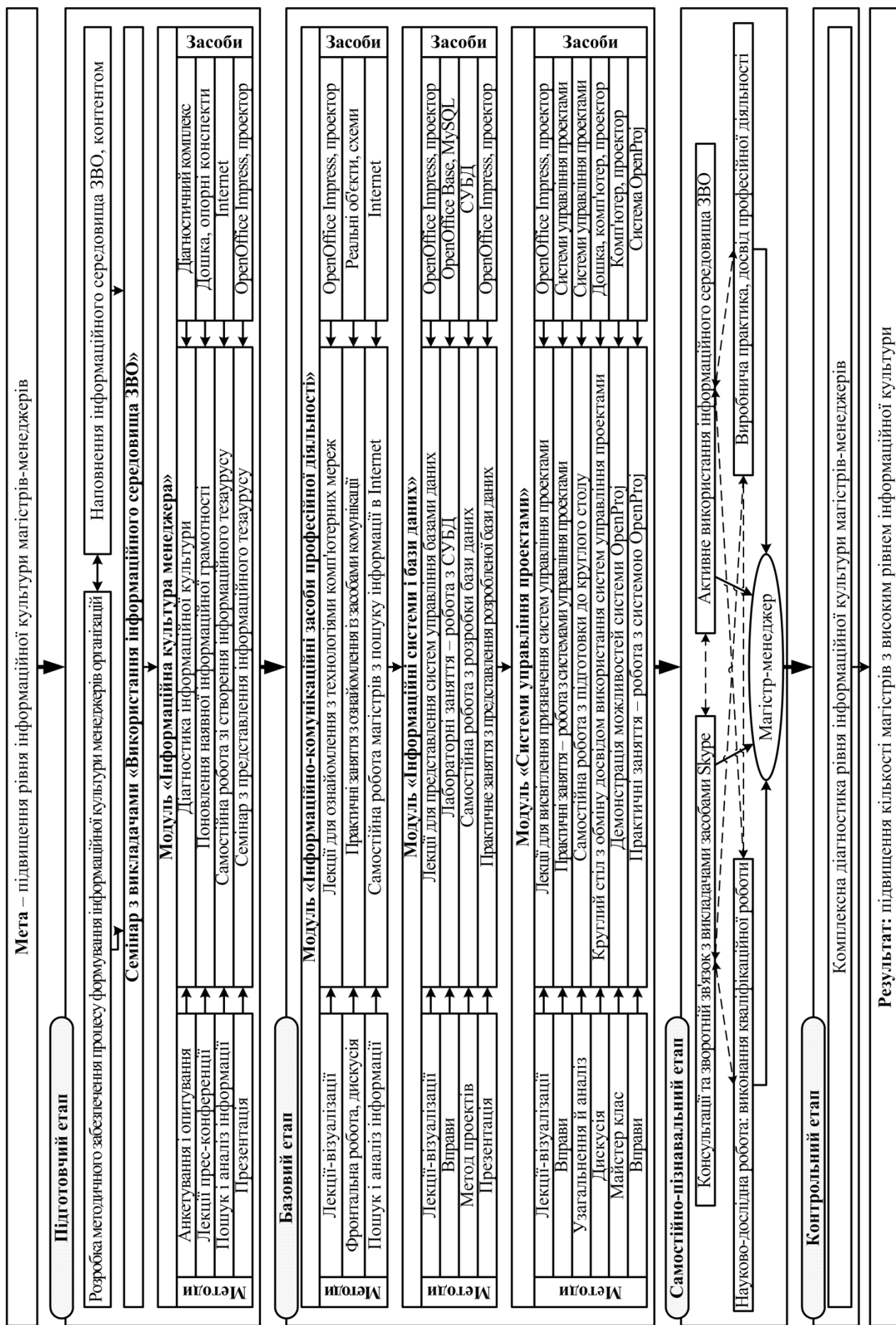

Рис. 1. Модель формування інформаційної культури менеджерів організації у післядипломній освіті

Другий – базовий етап – передбачає ознайомлення з інноваційними засобами та технологіями Інтернет-комунікацій у ході фронтальної роботи, дискусій, а також самостійної роботи з пошуку, обробки та узагальнення даних. На цьому етапі має розширитися спектр освітніх завдань та ключових компетентностей у застосуванні систем управління проектами (Task Manager Free, CRM Free, OpenProject тощо) та систем управління базами даних (BookSeer, MySQL, OpenOffice Calc) з акцентом на продуктах, створених на основі вільно розповсюджуваного програмного забезпечення.

За авторським задумом в ході базового етапу увага концентрується на нормах інформаційної етики управлінської діяльності в процесі діалогічної взаємодії між викладачами та студентами, відбувається знайомство студентів із нормативно-правовими актами, що регламентують інформаційні відносини між соціальними суб'єктами.

На третьому – самостійно-пізнавальному етапі – відбувається спрямування пізнавальної діяльності магістрів-менеджерів на виконання конкретних квазіпрофесійних завдань за умов активного використання інформаційного середовища ЗВО та зворотного зв'язку з викладачами за допомогою Skype.

Упорядкування пізнавальної діяльності магістрів-менеджерів триває за рахунок виконання завдань самостійної та науково-дослідної роботи з використанням LMS Moodle для методичного забезпечення освітнього процесу та оцінювання навчальних досягнень магістрів-менеджерів, дистанційного консультування з використанням Skype.

Четвертий – контрольний етап – включає евалюацію процесу формування інформаційної культури менеджерів організації в післядипломній освіті за допомогою авторського діагностичного комплексу.

У **третьому розділі** – *«Дослідно-експериментальна робота з перевірки ефективності моделі формування інформаційної культури магістрів-менеджерів»* – обґрунтовано методика оцінювання інформаційної культури магістрів-менеджерів; подано хід і результати педагогічного експерименту з перевірки ефективності моделі формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті.

Обґрунтовано такі критерії та показники сформованості інформаційної культури менеджерів організацій:

– когнітивний, показниками якого є знання понятійно-термінологічного апарату у сфері інформаційного забезпечення управлінської діяльності, а також рівень комп'ютерної грамотності;

– технологічний, показником якого є вміння та навички з використання сучасних інформаційних систем і засобів у професійній діяльності;

– мотиваційно-ціннісний, показником якого є активність в інформаційній діяльності на основі стійких професійно-пізнавальних потреб та інтересів;

– етично-правовий, показниками якого є знання законів та правил, що регулюють використання інформації у професійній діяльності, а також дотримання норм інформаційної етики.

Оскільки для оцінки сформованості компонентів інформаційної культури не знайдено адекватного інструментарію, відповідно до визначених критеріїв і показників, нами розроблено й стандартизовано методику оцінювання інформаційної культури магістрів-менеджерів. До її складу увійшли декілька взаємодоповнюючих засобів оцінювання: завдання на створення бази даних; комп'ютерний тест знань; завдання на використання систем управління проектами; тест-опитувальник «Активність у професійно-інформаційній діяльності»; тест-опитувальник «Володіння нормами інформаційної етики».

Створення методики передбачало: проведення пілотного дослідження з метою отримання характеристик рівнів прояву інформаційної культури студентів (високий, середній, низький) та обчислення індексу інформаційної культури магістрів-менеджерів з урахуванням питомої ваги визначених компонентів.

Проведенню експерименту передували розроблення й запуск веб-сайту на основі LMS Moodle, метою якого була підтримка навчальних програм завдяки наданню здобувачам освіти комплексу сервісних послуг та інформаційних ресурсів.

Педагогічний експеримент із перевірки ефективності моделі формування інформаційної культури магістрів-менеджерів проведено у 2015–2017 рр. Його тривалість зумовлена терміном навчання (3 семестри) за освітньою програмою «Менеджмент організацій і адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент».

Роботу виконано під керівництвом і за програмою автора. У ході експерименту визначено експериментальну (ЕГ) і контрольну (КГ) групи. До контрольної групи увійшли магістри Запорізького національного університету (ЗНУ) ($n = 24$) спеціалізації «Менеджмент організацій і адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент», експериментальною – магістри Класичного приватного університету (КПУ) тієї самої спеціальності й спеціалізації ($n = 23$).

За рівнем підготовленості, контингентом, матеріально-технічними умовами, рівнем кадрового забезпечення, а також термінами підготовки групи були ідентичними. Контрольні зрізи в ЕГ та КГ організовано одночасно. Студенти не знали, що беруть участь в експерименті і не мали приводу змінювати ставлення до навчання. Навчання студентів контрольної групи здійснювалося традиційно, а експериментальної – згідно авторської моделі.

Перевірка ефективності педагогічних умов формування інформаційної культури магістрів-менеджерів на засадах авторської моделі передбачала оцінювання сформованості інформаційної культури студентів ЕГ та КГ на початку експерименту з використанням авторського діагностичного інструментарію, а також оцінювання сформованості інформаційної культури студентів ЕГ та КГ на заключному етапі експерименту.

Емпіричні дані експерименту узагальнено у табл. 1.

Їх аналіз свідчить, що в ході експерименту в ЕГ за когнітивним критерієм магістрів-менеджерів з низьким рівнем інформаційної культури стало менше на 56,5%; із середнім – менше на 4,4%; з високим – більше на 60,9%. У КГ динаміка була менш вираженою. Так, у цій групі магістрів-менеджерів з низьким рівнем інформаційної культури стало менше на 20,9%; із середнім – більше на 8,4%; з високим – більше на 12,5%.

**Динаміка сформованості інформаційної культури
менеджерів організацій, %**

Рівні	ЕГ		КГ	
	Конст. етап	Контр. етап	Конст. етап	Контр. етап
Когнітивний критерій				
Низький	56,5	0,0	54,2	33,3
Середній	43,5	39,1	45,8	54,2
Високий	0,0	60,9	0,0	12,5
Технологічний критерій				
Низький	47,8	0,0	45,8	33,3
Середній	39,1	30,4	37,5	41,7
Високий	13,0	69,6	16,7	25,0
Мотиваційно-ціннісний критерій				
Низький	47,8	0,0	45,8	33,3
Середній	39,1	26,1	37,5	37,5
Високий	13,0	73,9	16,7	29,2
Етично-правовий критерій				
Низький	52,2	0,0	50,0	33,3
Середній	34,8	26,1	33,3	33,3
Високий	13,0	73,9	16,7	33,3
Загальний показник інформаційної культури				
Низький	52,2	0,0	50,0	33,3
Середній	39,1	30,4	37,5	45,8
Високий	8,7	69,6	12,5	20,8

За технологічним критерієм у ЕГ магістрів-менеджерів з низьким рівнем інформаційної культури стало менше на 47,8%; із середнім – менше на 8,7%. При цьому значно зросла (на 56,6%) кількість магістрів із високим рівнем інформаційної культури. У КГ магістрів з низьким рівнем інформаційної культури стало менше на 12,5%; із середнім – більше на 4,2%; з високим – більше на 8,3%.

За мотиваційно-ціннісним критерієм магістрів-менеджерів з низьким рівнем інформаційної культури в ЕГ стало менше на 47,8%; із середнім – менше на 13%; з високим – більше на 60%. Водночас у КГ значних змін у кількості здобувачів освіти з високим рівнем інформаційної культури не спостерігалось, а з низьким рівнем їх стало менше на 12,5%. З середнім рівнем кількість студентів залишилася незмінною. З високим – стало більше на 12,5%.

За етично-правовим критерієм динаміка інформаційної культури в ЕГ мала такий вигляд. Магістрів з низьким рівнем інформаційної культури стало менше на 52,2%; із середнім – менше на 8,7%; з високим – більше на 60%. У КГ динаміка була менш вираженою. Магістрів з низьким рівнем інформаційної культури стало менше на 16,7%; із середнім – кількість залишилася незмінною; з високим – більше на 16,5%.

Динаміка загального рівня інформаційної культури магістрів-менеджерів ЕГ теж більш виражена, ніж у магістрів КГ. Так, кількість студентів ЕГ з низьким рівнем інформаційної культури стала менше на 52,2%; із середнім – менше на 8,7%; з високим – більше на 60,9%. У КГ кількість магістрів-менеджерів з низьким рівнем інформаційної культури стала меншою на 16,7%; із середнім – більше на 9,3%; з високим – більше на 8,3%.

Результати порівняння індексу інформаційної культури магістрів в ЕГ та КГ на констатувальному етапі експерименту за критерієм Манна-Вітні довели відсутність розбіжностей за когнітивним, технологічним, етично-правовим, мотиваційно-ціннісним критеріями, а також інформаційною культурою у цілому. Водночас порівняння магістрів-менеджерів двох груп наприкінці експерименту довело існування статистично значущої різниці між ЕГ та КГ за всіма критеріями інформаційної культури на рівні значущості $p < 0,05$.

Зіставлення результатів діагностики інформаційної культури в ЕГ на початку та наприкінці експерименту з використанням критерію знаків ($p < 0,05$) дало змогу стверджувати, що рівень цієї професійної якості в даній групі підвищився за всіма компонентами. У КГ статистично достовірного підвищення індексу інформаційної культури зафіксовано не було.

Такі результати вказують на те, що формування інформаційної культури ефективніше відбувалося в ЕГ, ніж у КГ.

Отже, отримані в педагогічному експерименті дані довели, що в експериментальній групі порівняно з контрольною, формування інформаційної культури було більш ефективним, що підтверджує доцільність упровадження авторської моделі.

ВИСНОВКИ

У дисертації досліджено питання формування інформаційної культури менеджерів у післядипломній освіті. Отримані результати підтверджують положення гіпотези, а досягнута мета та виконані завдання дослідження є основою для таких висновків.

1. Стрімкий розвиток цифрової економіки вимагає від сучасних менеджерів підприємств, організацій та установ інтенсивного використання алгоритмів пошуку, аналізу, зберігання, передачі й презентації інформації в процесі управління людьми та ресурсами, що стає можливим у разі наявності в них достатнього рівня інформаційної культури. З цих причин, післядипломна освіта нинішніх діючих менеджерів на другому (магістерському) рівні має зайняти особливе місце в структурі перепідготовки та навчання управлінців, розширюючи спектр набутих компетентностей саме за рахунок виділеної компоненти. На жаль учасники освітніх програм спеціальності 073 «Менеджмент» мають низький рівень інформаційної культури, що виражається у відсутності вмінь аналізу та синтезу інформації, її критичної оцінки; знань про сучасні інформаційні системи, розроблені безпосередньо для здійснення управлінської діяльності. Магістри-менеджери не вважають обов'язковим знання законів, що регулюють обмін інформацією в

суспільстві. Не дотримуються норм інформаційної етики. При цьому більшість із них мають достатні прикладні вміння користування персональним комп'ютером та іншими електронними гаджетами.

2. Інформаційна культура менеджера представлена у дослідженні як професійна якість, що характеризується компетенціями в когнітивному, технологічному, ціннісно-мотиваційному й етично-правовому аспектах інформаційної діяльності та забезпечує ефективність отримання, обробки, зберігання й передачі інформації при виконанні управлінських функцій.

3. Необхідною передумовою ефективного формування інформаційної культури магістрів-менеджерів є застосування закладом вищої освіти колективного інформаційного середовища, що передбачає створення й адміністрування локальної мережі з доступом до Internet; забезпечення доступу здобувачів освіти до електронних ресурсів для здійснення самостійної та науково-дослідної роботи; застосування комунікативних мережевих технологій; перевірку й самоперевірку пізнавальних досягнень здобувачів освіти в режимі віддаленого доступу.

4. Педагогічними умовами формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті є:

- стимулювання інтенсивності обміну досвідом формування інформаційної культури між викладачами, які забезпечують якість інформаційної складової магістерської підготовки менеджерів;

- культивування пізнавального інтересу здобувачів освіти з урахуванням особливостей індивідуальних патернів інформаційної компоненти професійної діяльності з подальшою орієнтацією змісту освіти на поновлення базових знань, умінь і навичок у галузі роботи з інформацією та її носіями;

- розширення спектра освітніх завдань і ключових компетентностей у застосуванні систем управління проектами та базами даних;

- упорядкування пізнавальної діяльності магістрів-менеджерів, спрямованої на виконання завдань самостійної та науково-дослідної роботи з використанням потенціалу інформаційного середовища ЗВО;

- акцентування в ході навчального процесу на нормах інформаційної етики управлінської діяльності.

Створення цих умов пов'язане з упровадженням авторської моделі, яка інтегрує підготовчий, базовий, самостійно-пізнавальний, контрольний етапи.

На підготовчому етапі відбувається створення та налаштування інформаційного середовища ЗВО на основі LMS Moodle, обмін досвідом використання цього середовища між викладачами, а також активізація пізнавальної діяльності магістрів-менеджерів. Базовий етап передбачає обмін між магістрами-менеджерами досвідом використання інформаційних систем у професійній діяльності, оновлення їх базових знань у галузі роботи з інформацією, формування умінь використання в професійній діяльності сучасних систем управління проектами та базами даних. Відмінною рисою самостійно-пізнавального етапу є активне використання магістрами-менеджерами інформаційного середовища ЗВО, а також зворотний зв'язок з викладачами за допомогою Skype. Контрольний етап присвячений підбиттю підсумків процесу формування інформаційної культури

менеджерів організації завдяки комплексній діагностиці її рівню. При цьому на кожному з етапів зроблено акцент на нормах інформаційної етики управлінської діяльності.

5. Оцінювання інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті проводилося з використанням авторського діагностичного комплексу, який передбачає визначення індексу й включає тестове завдання на підготовку професійно-інформаційного продукту; комп'ютерний тест; практичне завдання з використання сучасних систем управління проектами; тест-опитувальник «Активність у професійно-інформаційній діяльності»; тест-опитувальник «Володіння нормами інформаційної етики».

6. Створення в навчальному процесі визначених педагогічних умов завдяки впровадженню авторської моделі істотно вплинуло на рівень сформованості інформаційної культури магістрів-менеджерів.

Зокрема, результати порівняння індексів інформаційної культури магістрів в ЕГ та КГ на констатувальному етапі експерименту за критерієм Манна-Вітні довели відсутність розбіжностей між здобувачами освіти за когнітивним, технологічним, етично-правовим, мотиваційно-ціннісним критеріями, а також інформаційною культурою в цілому ($p < 0,05$). Водночас порівняння магістрів-менеджерів двох груп наприкінці експерименту за всіма критеріями інформаційної культури свідчить про існування статистично значущої різниці між ЕГ та КГ на рівні значущості $p < 0,05$.

Зіставлення даних щодо індексу інформаційної культури магістрів-менеджерів ЕГ і КГ за критерієм знаків на початку та наприкінці експерименту виявило, що під впливом запропонованих автором заходів в експериментальній групі наявна достовірна динаміка за всіма критеріями сформованості інформаційної культури, а також загальним індексом інформаційної культури ($p < 0,05$). У контрольній групі такої динаміки не зафіксовано.

Отже, результати, отримані в ході експерименту, засвідчили ефективність авторської моделі формування інформаційної культури менеджерів у післядипломній освіті.

До перспективних напрямів досліджень належить екстраполяція досвіду використання гаджетів в програми підготовки менеджерів організацій та більш посилене вивчення традицій формування інформаційної культури менеджерів в інших країнах.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях

1. Бондар О. В. Зміст поняття «інформаційна культура» у міждисциплінарному науковому дискурсі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. пр. / редкол.: Т. І. Сущенко (гол. ред.) та ін. Запоріжжя, 2011. Вип. 18 (71). С. 49–57.

2. Бондар О. В. Перспективні шляхи формування інформаційної культури майбутніх менеджерів організацій у післядипломній освіті. *Педагогіка формування*

творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі: зб. наук. пр. / редкол.: Т. І. Сущенко (гол. ред.) та ін. Запоріжжя, 2011. Вип. 19 (72). С. 47–53.

3. Бондар О. В. Зміст і структура інформаційної культури менеджерів організацій. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі: зб. наук. пр. / редкол.: Т. І. Сущенко (гол. ред.) та ін. Запоріжжя, 2011. Вип. 21 (74). С. 20–26.*

4. Бондар О. В. Педагогічні умови формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній підготовці. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі: зб. наук. пр. / редкол.: Т. І. Сущенко (гол. ред.) та ін. Запоріжжя, 2012. Вип. 23 (76). С. 319–327.*

5. Бондар О. В. Модель процесу формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній підготовці. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі: зб. наук. пр. / редкол.: Т. І. Сущенко (гол. ред.) та ін. Запоріжжя, 2012. Вип. 24 (77). С. 315–320.*

6. Бондар О. В. Методика оцінки інформаційної культури майбутніх менеджерів організацій у післядипломній підготовці. *Імідж сучасного педагога. 2012. № 5 (124). С. 38–41.*

7. Бондар О. В. Критерії та показники сформованості інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній підготовці. *Педагогічний альманах: зб. наук. пр. / редкол.: В. В. Кузьменко (гол. ред.) та ін. Херсон, 2012. Вип. 14. С. 134–139.*

8. Бондар О. В. Теоретичні засади та результати педагогічного експерименту з формування інформаційної культури менеджерів у процесі магістерської підготовки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: зб. наук. пр. / редкол.: Т. І. Сущенко (гол. ред.) та ін. Запоріжжя: КПУ, 2017. Вип. 56–57 (109–110). С. 530–536.*

9. Бондар О. В. Сучасний стан формування інформаційної культури менеджерів організацій у системі післядипломної освіти. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія» / редкол.: С. М. Ніколаєнко (відп. ред) та ін. Київ: Міленіум, 2018. Вип. 291. С. 31–37.*

Матеріали конференцій

10. Бондар О. В. Використання електронних підручників – пріоритетний напрям удосконалення професійної підготовки майбутніх менеджерів. *Наука і вища освіта: тези доповідей учасників ХІХ Міжнар. наук. конф. студентів і молодих учених, м. Запоріжжя, 21–22 квітня 2011 р.: у 3 т. / Класичний приватний університет. Запоріжжя: Вид-во КПУ, 2011. Т. 3. С. 121–122.*

11. Бондар О. В. Механізми формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній підготовці. *Оновлення соціально-психологічної та педагогічної науки на етапі націєтворення: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, 20 квітня 2012 р. / за ред. В. М. Огаренка та ін. - Запоріжжя: КПУ, 2012. С. 21–23.*

12. Бондар О. В. Теоретичні передумови формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті. *Інновації як чинники суспільного*

розвитку : теорія і практика : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 30–31 травня 2012 року : у 2. ч. м. Суми: Ніко, 2012. Ч. 1. С. 17–19.

13. Бондар О. В. Результати пілотних досліджень сформованості інформаційної культури майбутніх менеджерів організацій. *Сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій в науці, освіті і економіці: матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Луганськ, 31 травня – 1 червня 2012 р.).* Луганськ: Phoenix, 2012. С. 130–132.

14. Бондар О. В. Типові підходи і тенденції формування інформаційної культури менеджерів у післядипломній освіті. *Психологія та педагогіка: історія розвитку, сучасний стан та перспективи досліджень: зб. наук. робіт учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 14–15 вересня 2018 р.).* Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2018. С. 104–107.

15. Бондар О. В. Результати експерименту з формування інформаційної культури менеджерів у післядипломній освіті. *Професійна підготовка фахівців у вимірі нових освітніх реалій: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 11–12 жовтня 2018 р.).* Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2018. С. 41–47.

16. Бондар О. В. Методичні основи формування інформаційної культури майбутніх менеджерів організацій у післядипломній освіті. *Наука і вища освіта: тези доповідей XXVI Міжнар. наук. конф. студентів і молодих учених (м. Запоріжжя, 14 листопада 2018 р.).* Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2018. С. 218.

АНОТАЦІЯ

Бондар О. В. Формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Класичний приватний університет, Запоріжжя, 2019.

У дисертації висвітлено та розв’язано проблему формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті. Розроблено та апробовано комплекс педагогічних формування інформаційної культури менеджерів у післядипломній освіті умов, зокрема: стимулювання інтенсивності обміну досвідом формування інформаційної культури між викладачами, які забезпечують якість інформаційної складової магістерської підготовки менеджерів; активізація пізнавального інтересу здобувачів освіти з урахуванням особливостей індивідуальних патернів інформаційної компоненти професійної діяльності з подальшою орієнтацією змісту освіти на поновлення базових знань, умінь і навичок у галузі роботи з інформацією та її носіями; розширення спектру освітніх завдань і ключових компетентностей у застосуванні систем управління проектами й базами даних; упорядкування пізнавальної діяльності магістрів-менеджерів, спрямованої на виконання завдань самостійної та науково-дослідної роботи з використанням потенціалу інформаційного середовища ЗВО; культивування норм інформаційної

етики в освітній і практичній управлінській діяльності і ході аудиторної та позааудиторної роботи.

Розроблено модель процесу формування інформаційної культури менеджерів організацій у післядипломній освіті, що інтегрує підготовчий, базовий, самостійно-пізнавальний, контрольний етапи. Висвітлено хід і результати педагогічного експерименту з перевірки даної моделі, в ході якого використано авторську методіку оцінювання інформаційної культури магістрів-менеджерів.

Ключові слова: інформаційна культура, менеджери організацій, педагогічні умови, післядипломна освіта, магістерська підготовка.

АННОТАЦІЯ

Бондарь А. В. Формирование информационной культуры менеджеров организаций в последипломном образовании. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученого звания кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Классический приватный университет, Запорожье, 2019.

В диссертации рассмотрены вопросы формирования информационной культуры менеджеров организаций в системе последипломного образования. Уточнено понятие «информационная культура». Представлено авторское определение понятия «информационная культура менеджера организации» как профессионального качества, характеризующегося компетенциями в когнитивном, технологическом, ценностно-мотивационном и нравственно-правовом аспектах информационной деятельности и эффективно обеспечивающего получение, обработку, хранение и передачу информации при выполнении управленческих функций.

Обоснованы важные предпосылки формирования информационной культуры менеджеров в последипломном образовании, среди которых – создание виртуальной обучающей среды учебного заведения на основе LMS Moodle.

Выделены педагогические условия формирования информационной культуры менеджеров организации, в частности: стимулирование интенсивности обмена опытом формирования информационной культуры между преподавателями, которые обеспечивают качество информационной составляющей магистерской подготовки менеджеров; активизация познавательного интереса будущих магистров с учетом особенностей индивидуальных паттернов информационной составляющей профессиональной деятельности с последующей ориентацией содержания образования на обновления базовых знаний, умений и навыков в области работы с информацией и ее носителями; расширение спектра образовательных задач и ключевых компетенций в применении систем управления проектами и базами данных; нормализация познавательной деятельности магистров-менеджерів, направленной на выполнение задач самостоятельной и научно-исследовательской работы с использованием потенциала информационной среды заведений высшего образования; культивирование норм информационной этики в образовательной и

практической управленческой деятельности в ходе аудиторной и внеаудиторной работы.

Представлена модель процесса формирования информационной культуры менеджеров организаций в последипломной подготовке, интегрирующая педагогические формы и методы, реализуемые в логике подготовительного, базового, самостоятельно-познавательного и контрольного этапов.

Подготовительный этап предполагает разработку проекта сайта поддержки учебных программ высшего учебного заведения, организацию администрирования этого сайта, разработку методического обеспечения процесса формирования информационной культуры менеджеров организаций, а также наполнение сайта соответствующим контентом.

Базовый этап включает опрос для определения приоритетов интереса студентов; обновление знаний о когнитивном, технологическом, мотивационно-ценностном, нравственно-правовом компонентах информационной культуры менеджера организаций в ходе инновационных лекций.

На самостоятельно-познавательном этапе познавательная деятельность студентов направляется на выполнение конкретных квазипрофессиональных задач.

Контрольный этап включает подведение итогов процесса формирования информационной культуры менеджеров организации в последипломном образовании с помощью авторского диагностического комплекса.

Описана методика оценки информационной культуры будущих менеджеров, которая основывается на тестах-опросниках, оценке работы по созданию профессионально-информационного продукта, результатах компьютерного тестирования, а также оценивания выполнения практического задания, включающего использование технологий управления проектами.

Представлены ход и результаты педагогического эксперимента по проверке эффективности модели формирования информационной культуры магистров-менеджеров.

Данные эксперимента показали, что внедрение авторской модели приводит к существенному повышению количества магистров-менеджеров с высоким уровнем информационной культуры.

Среди перспективных направлений исследований – изучение опыта развития информационной культуры менеджеров за рубежом.

Ключевые слова: информационная культура, менеджеры организаций, педагогические условия, последипломное образование, магистерская подготовка.

SUMMARY

Bondar O. V. Formation of information culture of managers of organizations in postgraduate education. – manuscript copyright.

Dissertation for the degree of a candidate of pedagogical sciences by specialty 13.00.04 – theory and methodology of vocational education. – Classical private university, Zaporizhia, 2019.

The dissertation highlights and solves the problem of formation of information culture of managers of organizations in postgraduate education. A complex of pedagogical formations of information culture of managers in postgraduate education conditions was developed and approved, in particular: stimulation of the intensity of the exchange of experience in the formation of information culture between teachers who provide quality of the information component of master's degree training of managers; activation of the cognitive interest at students, taking into account the peculiarities of the individual patterns of the information component of the professional activity, with the subsequent orientation of the content of education on the renewal of basic knowledge, skills and abilities in the field of work with information and its carriers; expansion of the range of educational tasks and key competencies in the application of information systems of projects and databases management; organization of the cognitive activity of masters-managers, aimed at fulfilling the tasks of independent and research work using the potential of the information environment of the higher education; cultivation of the norms of informational ethics in educational and practical management activities and during classroom and out-of-class activity.

The model of the process of formation of information culture of managers of organizations in postgraduate education, which integrates preparatory, basic, self-cognitive, control stages, was developed. The course and results of the pedagogical experiment on verification of this model were presented, during which the author's methodology for evaluating information culture of master's degree managers was used..

Key words: information culture, managers of organizations, pedagogical conditions, postgraduate education, master's training.

БОНДАР ОЛЕКСАНДР ВІКТОРОВИЧ

**ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ
МЕНЕДЖЕРІВ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Підписано до друку 19.04.2019

Формат 60x84/16. Папір офсетний. Цифровий друк. Гарнітура Times
Умовн.-друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9. Наклад 150 пр. Зам. № 07–19АБ

Видавець та виготовлювач
Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70Б

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК, № 3321 від 25.11.2008